

Joint Strike Fighter onafhankelijker dan F-16

DEN HAAG - Mocht Nederland overgaan tot de aanschaf van de *Joint Strike Fighter*, dan kan het dit toestel geheel zelfstandig inzetten. Bij de JSF is zelfs voorzien dat de afhankelijkheid afneemt in vergelijking met de F-16, zowel op het operationele als op het logistieke vlak. Dit heeft staatssecretaris Van der Knaap geantwoord op vragen van Kamerleden over een mogelijk soevereiniteitsprobleem.

De vragen waren ingegeven door een geschil tussen Groot-Brittannië en de VS over de overdracht van technologie. Nadat dit tot genoeg was opgelost, ondertekenden beide partijen op 12 december vorig jaar het *Memorandum of Understanding* over de productie, instandhouding en doorontwikkeling van de *Joint Strike Fighter* (PSFD MOU).

Hoewel Nederland de JSF dus zelfstandig kan inzetten, opereert de krijgsmacht in de praktijk alleen in internationaal coalitieverband. Voor het verkrijgen van gegevens die daarvoor nodig zijn, zoals over (potentiële) tegenstanders, bestaat er een zekere afhankelijkheid van de betrokken bondgenoten, waaronder de Verenigde Staten. Daarnaast is er een afhankelijkheid van de VS voor zover het gaat om de logistieke en technische ondersteuning van de toestellen. Dit geldt ook voor de

F-16 en heeft sinds de invoering van dat toestel in 1979 niet geleid tot enig soevereiniteitsprobleem.

NEDERLANDSE INBRENG

Het onafhankelijk van de Amerikanen kunnen onderhouden van de JSF zou een aanzienlijk grotere investering vergen dan nu begroot, doordat dan tevens zelfstandig zou moeten worden voorzien in de gehele opleidings- en onderhoudskosten. Om doelmatigheidsredenen koos Nederland er dan ook voor om, net als andere partnerlanden, via het PSFD MOU deel te nemen aan gezamenlijke faciliteiten. Inmiddels hebben naast Groot-Brittannië en Nederland ook, Australië en Canada hun handtekening gezet. Behalve het multilaterale PSFD MOU dat voor iedereen gelijk is, heeft elk land nog bilaterale afspraken met de VS gemaakt. Van Italië en Turkije is bekend

dat zij op korte termijn het model willen tekenen. Alleen Denemarken en Noorwegen hebben hierover nog geen uitspraak gedaan.

Nederland zal naar verwachting ook participeren in het in Amerika op te richten *Joint Reprogramming Center* waar de operationele data ten behoeve van de *Joint Strike Fighter* worden bijgehouden. Daarnaast zal het operationeel-logistieke ondersteuningssysteem van de JSF, genaamd 'ALIS', mogelijkheden voor het beheer van nationale gegevens bevatten, plus koppelingen met Nederlandse informatiesystemen. Deze zijn met Nederlandse inbreng ontwikkeld. Zonder de deelname aan de JSF-ontwikkeling had ons land die mogelijkheden niet gekregen. ●

De JSF stijgt op voor een testvlucht. Foto: Keith Simmons, US Navy

Beatlemania herleeft met

DEN HAAG - "Het Orkest van de Koninklijke Luchtmacht heeft zich volledig overtroffen." Dat concludeerde luitenant-generaal Ad van Baal nadat hij met volle teugen had zitten genieten tijdens de galapremière van The Beatles in Concert, afgelopen zondag in het Haagse *World Forum Convention Center*. Van Baal is onderhand een echte kenner. Hij zag alle theatershows van de luchtmacht, sommige meerdere keren. "Ook deze wil ik nog wel zes keer meemaken."

Voor Van Baal en menig ander onder de bijna tweeduizend bezoekers van de première was het concert met nummers als *Help*, *Come together*, *Yesterday*, *Hey*

Jude, Let it be en *All you need is love* een feest van herkenning. "Mij sprak het enorm aan", merkt de oud Inspecteur-generaal der Krijgsmacht op. Natuur-

lijk maakten de luchtmachtmusici de show niet alleen. Het vocale gedeelte kwam voor rekening van Joke Bruijs, Erica Yong, Talita Angwarmasse en Laurie Reijs. Help klonk in hun vertolking eigenlijk beter dan het origineel. Vooral Bruijs wist met haar enigszins doorrookte stem veel luisteraars te verrassen. Menigeen had vóór de show al een oordeel klaar, maar moest dit al gaandeweg herzien. Het was echter vooral Yong die mening toeschouwer in hogere sferen bracht. Haar krachtige stem kwam met name perfect tot zijn recht tijdens het nummer *Something*. Als een diva stond ze op het toneel. Van Baal luisterde met gesloten ogen. "Ik hoorde Shirley Bassey, schitterend!" De Militaire Luchtvaart Auto-

DEN HAAG - Het Luchtmacht Mannenkoor (LMK), dat eind 2005 zijn jubileum verzilverde en dit feest het vorig jaar voornamelijk in eigen land heeft gevierd, wil in 2007 vaker en verder weg van zich te laten horen.

Omdat er plaats is om de verdere opbouw van het collectief (momenteel circa 60 man) te versterken, wordt actief dienende lucht-

LUCHTMACHT MANNENKOOR IN 2007 'OP TOEREN'

machters en postactieveelingen (die het uniform mogen dragen) de mogelijkheid geboden op repetities nader kennis te maken met het LMK. Militairen en oud-militairen van de luchtmacht die graag in koorverband zingen, kunnen op woensdagen van 12.30 - 15.30 uur de gezamenlijke oefeningen bijwonen.

In de studio's van de Luchtmachtkapel, Algolweg 8 (Bedrijvenpark De Hoef, Amersfoort-Noord) bereiden de koorleden zich

onder leiding van hun dirigent kapitein b.d. Henk Heins - voor op de komende uitvoeringen.

Voor de toegang tot het zanglokaal kan gebruik worden gemaakt van de artiesteningang (zijkant gebouw). Er bestaat wellicht een beperkte mogelijkheid tot samen reizen, omdat een toenemend aantal leden afkomstig is uit plaatsen tot ver buiten de regio Soesterberg.

Voor meer informatie of een folder met bijzonderheden kan con-

tact worden opgenomen met het secretariaat-LMK: Francklaan 24, 3862 GS Nijkerk (tel. 033 - 245 78 91). In samenwerking met de Drumfanfare van de KLU vindt een optreden plaats op 30 maart, tijdens een feestelijke bijeenkomst van de Lionsclub in Zwijndrecht. Op 19 april verleent het koor medewerking aan de 62ste herdenking van de overdracht van het (Nationaal Monument) Kamp Amersfoort aan het Rode Kruis te Leusden. Van 1 - 5 mei gaat het

LMK op tournee naar Wöbbelin (Mecklenburg, Duitsland) waar een herdenkingsconcert wordt gegeven ter herinnering aan de omgekomen slachtoffers in het voormalige *Polizeiliches Durchgangslager*. Een bijzondere 'ontknoping' in het kader van de militaire luchtvaart brengt de luchtmachtzangers op 30 mei naar het 'Evenementen Centrum Casino Soesterberg'. 19 en 20 september zijn gereserveerd voor de Veteranendagen van de KLU. Van 12 - 19 oktober geeft het

LMK enkele uitvoeringen in onder meer cultuurstad Ansbach (Frankenhöhe, Beieren).

Ten slotte zal het gebruikelijke jaarconcert voor de vele donateurs en andere belangstellenden in de regio Amersfoort - Soesterberg - Zeist worden gehouden op 23 november in de Grote Zaal van het (voormalige) Officiers Casino te Soesterberg.

(Zie ook websites: www.luchtmachtkapel.nl / koor en www.lmkweb.nl) ●

luchtmacht orkest

riteit, generaal-majoor b.d. Peter Vorderman, stak zijn bewondering evenmin onder stoelen of banken. "Ik vind sowieso dat er in de shows een stijgende lijn zit, maar die stem van Yong... kippenvel kreeg ik er van. Knap hoor", zei hij enthousiast. Commandeur André van Koningsbrugge van de DMO sloot zich daar volledig bij aan. En zo ging het maar door. Louter lovende commentaren.

BEKENDE NEDERLANDERS

Overigens bevolkten niet alleen veel militairen de zaal, ook de nodige bekende Nederlanders bevonden zich onder het gemêleerde gezelschap. Zo flitsten af en toe Viola Holt en de onder een rode cap verstopte Bonnie St. Claire langs. Tevens werden

onder anderen Gerard Cox, Johan Vlemmix, Karel de Rooy, de kleine helft van Mini & Maxi en vvd-coryfee Hans Dijkstal gespot. Door hun aanwezigheid kwam paparazzi-fotograaf Edwin Smulders ook aan zijn trekken. Tegenover de glitter van deze nationale beroemdheden stond de eenvoud van het decor bij The Beatles in Concert. Mooi in al zijn soberheid. De muzikanten zaten langs een trap, evenals boven het podium, vanwaar alt-saxofonist sergeant-majoor Patrick Curfs een aantal keren een bloedstollend mooi solootje ten besten gaf. Verder fungeerde uitsluitend het zebrapad, bekend van de langspeelplaathoes *Abbey Road* als rekwisiet, terugkerend in stroken stof. De verlichting en de zangeressen deden de rest.

De kunst van het weglaten beees zich andermaal. De zoektocht naar een kritische noot, die toch eigenlijk niet mag ontbreken, bleef vruchteloos. Hoewel... misschien het stemmetje van Laurie, dat klinkt solo eigenlijk een beetje te iel. ●

TEKST:
MONIQUE VAN RIJEN-BOS
FOTO'S: ARNOUD ROELOFSZ

The Beatles in Concert. Geen hysterische taferelen zoals in 1964 toen John, Paul, George en Ringo naar Nederland kwamen. Geen gillende fans en niemand viel flauw. Neemt niet weg dat de première een overweldigend succes was. Voor meer informatie of de tourlijst: www.beatlesinconcert.nl ●

Links: De nieuwe Inspecteur-generaal der Krijgsmacht, vice admiraal Michiel van Maanen, zijn vrouw en commodore Geert Bergsma.

Rechts: v.l.n.r. Sergeant-majoor Tonny Loohuis (klarinet), adjudant Harmen Klaver (trompet), sergeant-majoor Patrick Curfs (alt-saxofoon), sergeant Menno Bats (mallets/percussie) en horizontaal sergeant-majoor Liesbeth Obers (fluit/piccolo).

Links: Mark Huizinga en partner waren er ook bij.

Rechts: Generaal Dick Berlijn op de foto met zangeres Joke Bruijs.

Grote foto: Erica Yong.

